

Miksi juutalaisuus ei hyväksy Jeesusta

Henrik Perret 17.2.2009

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד

Kuule, Israel! Herra, meidän Jumalamme, Herra on yksi. 5. Moos. 6:4

Kuinka juutalainen voisi koskaan hyväksyä puheet Kolmiyhteisestä Jumalasta?

Lähtökohta tänään on juutalaisen ”uskontunnustus” Shema. Juutalaiset huomauttavat, etteivät he usko kolmeen Jumalaan, vaan Yhteen Jumalaan.

Hänen Nimensä on JHWH (יהוה), ortodoksijuutalaisuus puhuu ”Nimestä”, HaShem. Sana ”Kolminaisuus” ei löydy Raamatusta. Siitä ei voi neuvotella, se on keskeinen, ellei suorastaan keskeisin asia juutalaisessa uskossa.

Nikean uskontunnustuksessa tunnustamme:

*Me uskomme yhteen Jumalaan,
Kaikkivaltiaaseen Isään,
taivaan ja maan, kaiken näkyvän ja näkymättömän Luojaan.*

*Me uskomme yhteen Herraan, Jeesukseen Kristukseen,
Jumalan ainoaan Poikaan,
joka on syntynyt Isästä ennen aikojen alkua,
Jumala Jumalasta,
valo valosta,
tosi Jumala tosi Jumalasta,
syntynyt, ei luotu,
joka on samaa olemusta kuin Isä
ja jonka kautta kaikki on saanut syntynsä,
joka meidän ihmisten
ja meidän pelastuksemme tähden astui alas taivaista,
tuli lihaksi Pyhästä Hengestä ja neitsyt Mariasta
ja syntyi ihmiseksi,
ristiinnaulittiin meidän puolestamme Pontius Pilatuksen aikana,
kärsi kuoleman ja haudattiin,
nousi kuolleista kolmantena päivänä, niin kuin oli kirjoitettu,
astui ylös taivaisiin,
istuu Isän oikealla puolella
ja on kirkkaudessa tuleva takaisin tuomitsemaan eläviä ja kuolleita
ja jonka valtakunnalla ei ole loppua.*

*Me uskomme Pyhään Henkeen,
Herraan ja eläväksi tekijään,
joka lähtee Isästä ja Pojasta,
jota yhdessä Isän ja Pojan kanssa kumarretaan ja kunnioitetaan
ja joka on puhunut profeettojen kautta.*

*Uskomme yhden, pyhän, yhteisen ja apostolisen kirkon.
Tunnustamme yhden kasteen syntien anteeksiantamiseksi,
odotamme kuolleiden ylösnousemusta
ja tulevan maailman elämää.*

Sekä kristityt että juutalaiset korostavat, että Jumala on Yksi, ja vain Yksi Jumala.
Siitä eivät kristityt eivätkä juutalaiset neuvottele. Se on lähtökohta.

Juutalaisessa mystiikassa Jumalasta käytetään ilmaisua “Eyn Sof” (ääretön, ilman loppua).

S. Daniel Breslauer: “The central concept in Jewish theology is monotheism.”
Hän jatkaa kuitenkin: “However, affirming God’s unity and oneness is more than a numerical claim. Monotheism claims that God is unique, that the divine transcends all experienced pluralities.”

‘echad’ – “compound unity” or “absolute unity”? (yhdistetty kokonaisuus – ei kuulosta oikealta???)

‘Echad = “compound unity”

- **echad** käytetään 1. Moos. 2:24, jossa puhutaan **avioliitosta**: “*Sen tähden mies luopukoon isästänsä ja äidistänsä ja liittykään vaimoonsa, ja he tulevat yhdeksi lihaksi.*”

- echad käytetään myös **telttamajasta**: 2. Moos. 36:13 – Ja sitten tehtiin viisikymmentä kultahakasta, ja kaistat yhdistettiin toisiinsa näillä hakasilla, niin että siitä tuli yhtenäinen asumus.

יְהִי הַמִּשְׁכָּן אֶחָד – siitä tuli yhtenäinen (yksi) asumus, telttamaja.

(ks. Myös 2. Moos. 26:6, 11; 36:18)

echad puhuu **kansasta**: “**goj echad**” yksi kansa, toinen kansa, (2. Sam. 7:23; Hes. 37:22)

‘am echad = yksi kansa 1. Moos. 11:6,

1. Moos. 34:16, 22 = וְהָיִינוּ לְעַם אֶחָד – että meistä tule yksi kansa..

Myös esim. 1. Moos. 1:5, päivä yksi (aamu ja ilta – compound unity)

Israelin ongelma oli muut jumalat:

“Minä olen Herra, sinun Jumalasi, joka vein sinut pois Egyptin maasta, orjuuden pesästä. Älä pidä muita jumalia minun rinnallani.” 2. Moos. 20:2,3

Shema ei puhu siitä, onko jumaluudessa monta persoonaa, vaan siitä, että Herra yksin on “meidän Jumalamme”, “ei muita jumalia minun rinnallani”.

1. Aik. 29:1: Sitten kuningas Daavid sanoi koko seurakunnalle: "Minun poikani Salomo, ainoa Jumalan valittu, on nuori ja hento, ja työ on suuri, sillä tämä linna ei ole aiottu ihmiselle, vaan Herralle Jumalalle.

וַיֹּאמֶר דָּוִד הַמֶּלֶךְ לְכָל־הַקָּהָל שְׁלֹמֹה בְנִי אֶחָד

בְּחַרְבוֹ אֱלֹהִים נָעַר וַחֲדָה גְדוּלָּהּ כִּי לֹא לְאָדָם הַבִּיחָה כִּי לַיהוָה אֱלֹהִים:

echad – ainoa, ainoastaan, yksin

“The entire thrust of Deuteronomy 6:4 was that the Lord alone was to be Israel’s God.”

(Moshe Weinfeld, johtava juutalainen tutkija).

Tämä on myös profeettojen kanta:

“Älkää vavisko älkääkä peljätkö. Enkö minä aikoja sitten antanut sinun kuulla ja sinulle ilmoittanut, ja te olette minun todistajani: Onko muuta Jumalaa kuin minä? Ei ole muuta pelastuskalliota, minä en ketään tunne.” Jes. 44:8

Myös VT:ssä on kompleksinen (complex):

Jumala on taivaissa, Hän on samaan aikaan pilvipatsaassa (päivisin) ja tulipatsaassa (öisin):

Ja he ovat puhuneet siitä sen maan asukkaille; hekin siis ovat kuulleet, että sinä, Herra, olet tämän kansan keskellä, sinä Herra, joka olet sille ilmestynyt silmästä silmään, ja että sinun pilvesi pysyy heidän päällensä ja että sinä kuljet heidän edellensä pilvenpatsaassa päivin ja tulenpatsaassa öin. 4. Moos. 14:14.

Juutalaisessa mystiikassa (Zohar) on viisi sanontaa, jotka viittaavat kolminaisuusoppiin: tlat rshin = “kolme päätä”, tlat ruchin = “kolme henkeä”, tlat havajot = “kolme ilmoitusmuotoa”, tlat shmehin = “kolme nimeä” sekä tlat gvanin = kolme tulkintasävyä.¹

Zohar kysyy: Kuinka nuo kolme nimeä ovat yksi? Ovatko ne yhtä vain koska me kutsumme niitä yhdeksi? Miten ne ovat yksi tiedämme vain Pyhän Hengen innoituksesta ja jopa suljetuin silmin.²

Risto Santala kirjoittaa:

Zohar kutsuu oheista Jumalan ilmoituksen ongelmaa nimellä “razei deshlosa” eli “kolmiluvun salaisuudet”. Ne ovat ikään kuin “sisäisen totuuden ulkonainen kuori”, kuten rabbit ovat sanoneet. Tämän salaisuuden on Messias kerran paljastava: “Ja tämä on se henki, joka nousee kätketystä viisaudesta, jota kutsutaan elämän hengeksi; ja tuo henki on valmis antamaan tämän viisauden aikanaan messias-kuninkaan kautta, kuten on kirjoitettu (Jes. 11:2): Ja hänen päällensä lepää Herran henki, viisauden ja ymmärryksen henki”.³

VT:n “Jumala” – Elohim

Kristityt ovat pitkään puhuneet siitä että kolminaisuudelle löytyy tukea VT:ssa. Jumala hepr. Elohim, on monikko-sana. 1. Moos. 1:26 Jumala sanoo: “Jumala sanoi: ”Tehkäämme ihminen, tehkäämme hänet kuvaksemme, kaltaiseksemme, ja hallitkoon hän meren kaloja, taivaan lintuja, karjaeläimiä, maata ja kaikkia pikkueläimiä, joita maan päällä liikkuu.”

Sitten Herra Jumala sanoi: ”Ihminen on nyt kuin me: hän tietää sekä hyvän että pahan. Ettei hän nyt vain ota elämän puusta hedelmää ja syö ja niin elä ikuisesti!” 1. Moos. 3:22

“Tulkaa, astukaamme alas ja sekoittakaamme siellä heidän kielensä, niin ettei toinen ymmärrä toisen kieltä.” 1. Moos. 11:7

Ja minä kuulin Herran äänen sanovan: ”Kenenkä minä lähetän? Kuka menee meidän puolestamme?” Minä sanoin: ”Katso, tässä minä olen, lähetä minut”. Jes. 6:8

Kuitenkin on todettava, että monikko-sanana jälkeen seuraa verbi yksikkö-muodossa: esim “bara” 1. Moos. 1:1 jne.

¹ Risto Santala: Kristinuskon juuret I, s. 114.

² Santala, s. 114, viittaa Zohar, II, s. 43.

³ Op. cit. S. 114, Zohar III osa, s. 289.

Michael Brown huomauttaa, että monikon ja yksikön käyttö on yleistä, johtajista, omistajista, kuninkaista, käytetään monikkoa mutta verbiä tai adjektiivia yksikössä.⁴ Esim. 1. Moos. 24 Abrahamin palvelija puhuu herroistaan monikossa (adonim), samoin Joosef Potifarista 1. Moos. 39.

Minä annan Egyptin tylyn herran käsiin, ja kova kuningas on hallitseva heitä, sanoo Herra, Herra Sebaot. Jes. 19:4. “אֲדֹנָיִם קָשָׁה” , adonim qasheh, substantiivi monikossa, adj. yksikössä.

Eli “compound unity” on VT:n kielessä.

“Christianity negates the fundamentals of Jewish faith, and one who accepts it rejects the very essence of Judaism. Even if he continues to keep all the rituals, it is the same as if he abandoned Judaism completely. The Talmud teaches us: ‘Whoever accepts idolatry, denies the entire Torah.’”⁵

Vaikka Brownin mielestä ei voida todistaa, että VT puhuu Pyhästä Kolminaisuudesta, sitä ei myöskään voida sulkea pois.

Usein viitataan Sak. 14:9

“Herra on oleva koko maan kuningas. Sinä päivänä on Herra oleva yksi ja hänen nimensä yksi.”

Siinä on sana “echad” taas. Joskus sillä halutaan todistaa, että Jumala on absoluuttisesti yksi, vain yksi. Mutta sanooko teksti niin?

Sak. 11:8 toteaa esim., että “yhden kuukauden kuluessa minä panin pois kolme paimenta” (KR 1992)

“Ja minä hävitin kolme paimenta yhtenä kuukautena, mutta minä kävin kärsimättömäksi lampaille, ja hekin kyllästyivät minuun.” (KR 1933/38)

Yksi kuukausi ei sulje sitä tosiasiaa pois, että kuukaudessa oli 30 vuorokautta. Uusi juutalainen käännös⁶ selittää Sakarja 14:9 sanomalla, että “The Lord alone shall be worshiped and shall be invoked by His true name”.⁷

II כָּל הַגְּבוּיִים כּוֹלֵם לֹא נִתְנַבְּאוּ אֱלֹהֵי לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ

⁴ M. Brown: Answering Jewish Objections to Jesus, vol. 2, s. 9.

⁵ Aryeh Kaplan: The Real Messiah? A Jewish Response to Missionaries New York, 1985, cf Brown, op. cit. S. 268. n. 20.

⁶ New Jewish Publication Society Version, Brown, op.cit., s. 11.

⁷ Samantapainen profetia on Sef. 3:9: ” Silloin minä muutan puhtaiksi kansain huulet, niin että ne kaikki rukoilevat Herran nimeä, palvelevat häntä yksimielisesti. ” (kirjaimellisesti ”schehem echad” yhdellä olkapäällä).

“Kaikki profeetat, siis kaikki, eivät profetoi mistään muusta kuin Messiaan päivistä.” b. Sanhedrin 99a.

Kukaan profetoista, ei todellakaan kukaan, ennusta mistään muusta kuin Messiaan päivistä..

Minä puhun vain siitä, minkä profeetat ja Mooses ovat ennustaneet tapahtuvan, en mistään muusta, puhun siitä, että Messiaan tuli kärsiä kuolema ja ensimmäisenä nousta kuolleista sekä julistaa valon sanomaa niin meidän kansallemme kuin muillekin kansoille.” Ap.t. 26:22-23

Hänestä kaikki profeetat todistavat, että jokainen, joka uskoo häneen, saa synnit anteeksi hänen nimensä kautta.” Ap.t. 10:43

Sekä Paavali että Pietari on saanut edellä mainitun opetuksen, Paavali vielä koostaa lähes samoilla sanoilla, että profeetat puhuvat ”vain” Messiaan päivistä.

III Jes. 7:14, Immanu El ja Jeesus

Sen tähden Herra itse antaa teille merkin: Katso, neitsyt tulee raskaaksi ja synnyttää pojan ja antaa hänelle nimen Immanuel. Jes. 7:14

διὰ τοῦτο δώσει κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Εμμανουηλ

לָכֵן יִתֵּן אֲדֹנָי הוּא לָכֵם אֵת הַיְהוָה הָעֹלָמָה הַרְהוּ וְיִלְדַת בֵּן וְקָרָאת שְׁמוֹ עִמָּנוּ אֵל:

Profeetta puhuu yliluonnollisesta, merkittävästä tapahtumasta, joka koskee Daavidin huonetta: kuninkaallisen lapsen syntymä.

Jes. 7 puhuu ”Daavidin huoneesta” kaksi kertaa (j.2, 13), mutta vain kolme kertaa suurten profeettojen muissa 165 luvussa (Jes. 16:5, 22:22, Jer 21:12).

Katso (hinneh) viittaa aina Jesajan kirjassa tulevaan.

Kuka syntyy eli kuka on ”Immanu El”?

Ilmeistä on, että teksti todellakin puhuu tulevasta tapahtumasta. On esitetty, että lapsen saaja saattoi olla Jesaja, jotkut sanovat, että Ahas on lapsen isä. Mutta voidaan väittää, että lapsen syntymä liittyy tulevaisuuteen.

Sitä voidaan perusteella mm. Seuraavilla näkökohdilla:

- Jes. 7 – 11 eli laajempi konteksti on selvästi messiaaninen (mm luvut 9 ja 11)
- Israel ja Aramilta tuleva pahin uhka: Juudan viholliset halusivat syrjäyttää daavidilaisen kuninkaan valtaistuimelta ja saada oman kuninkaansa Juudaan.
- Herra sanoo, että Hän itse antaa merkin epäuskaiselle Daavidin huoneelle ja että merkki liittyy poikalapsen syntymään,
- Immanu El (myös 8:8, 8:10) tarkoittaa kanssamme Jumala, ja Immanuel esiintyy vain kerran koko UT:ssa (Matt. 1:23)

Jos nuori nainen saa lapsen, se ei ole ”merkki” tai ihme (vaikka jokaisen lapsen syntymä on ihme!). Teksti antaa ymmärtää, että kyse on Herran merkistä, joka vaikuttaa ainutlaatuiselta, erikoiselta.

Mutta puhuuko Jes. 7:14 neitseestä syntymisestä?

Kuka synnyttää?

Almah **הַעַלְמָה** on ”nuori nainen”, ”tyttö”, ”neitsyt”, ja LXX kääntää parthenos = neitsyt. Kuitenkin almah'n perusmerkitys ei liity seksuaalisuuteen vaan ikään. Perusmerkitys on murrosikään tuleminen ja sen myötä sukukypsyyden saavuttaminen.

עַלְמוּת , עַלְמוֹת girl (of marriageable age), young woman (until the birth of first child).

1. Moos. 24:43, Jes. 7:14

Almah-sanalla on mask. vastine ”elem”, joka tarkoittaa nuorta miestä (1. Sam. 17:56). Jotkut tutkijat sanovat, että mikäli Jes. 7:14 olisi tarkoittanut juuri neitsyttä (*virgo intacta*) Profeetta olisi käyttänyt sanaa ”betulah” **בְּתוּלָה** joka tarkoittaa juuri koskemattonta tyttöä.

Tähän voidaan sanoa mm.

1. Joel 1:8 puhuu ”nuoresta naisesta”:
”Valita kuin neitsyt, joka suruvaatteissa itkee nuorena kuollutta sulhastaan.”
Leski ei ole neitsyt.
2. 1. Moos. 24:16 puhuu nuoresta tytöstä:
”Tyttö (na'arah) oli hyvin kaunis, neitsyt (betulah), johon mies ei ollut koskenut.” na'arah tarkoittaa nuorta tyttöä, ”maiden”, käytännössä usein koskemattonta naista, mutta betulah-sanana lisäksi teksti sanoo ”johon mies ei ollut koskenut”. Tuo lisäys olisi tarpeeton mikäli jo kahdesti olisi sanottu se.
3. Hepr. kielessä ei ole yksiselitteistä sanaa, joka tarkoittaa ”neitsyttä”, mutta on sanoja, jotka käytännössä tarkoittavat sitä.

Esim. Jes. 47:1, 8,9 puhutaan neitsyestä, joka sanoo (KR 1992) ”Minä en koskaan jää leskeksi, koskaan en menetä lapsiani!”

Matteuksen tulkinta on täysin linjassa Jes. 7:14 kanssa. Eräät tutkijat ovat sitä mieltä, että LXX:n parthenos-sanana käyttö implisoi neitseestä syntymistä. Ainakin voidaan sanoa varmuudella, ettei Jes. 7:14 kumoa sitä ajatusta.

Kun poikalapsen syntymän seurauksena voidaan todeta, että ”Jumala on kanssamme”, voidaan syystäkin väittää, että Jes. 7:14 puhuu Jeesuksen, Messiaan syntymästä juuri niin kuin Matt. 1:23 kertoo.